

5-8.
SINIFLAR

АҢСШӘА АРТЦАГА ШӘКӘЫ
АВАЗАСА ÖĖRETİM MATERYALİ
•MODÜL 2•

Yazarlar

Çetin ELMAS
İrfan OKUYUCU

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 6023
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....: 526

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Proje Yürütücüsü
KAFFED
Kafkas Dernekleri Federasyonu

Proje Koordinatörü
Özlem AYDEMİR

Editör
İrfan OKUYUCU

Dil Uzmanları
Çetin ELMAS
İrfan OKUYUCU

Ölçme ve Değerlendirme
Ender TİFTİKÇİ

Rehberlik
Ataman OGUZ

Ressam
Asiye ERİN

Grafik Tasarım
Abdulkadir POLAT

ISBN: 978-975-11-3946-7

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 06.02.2015 gün ve 1321249 sayılı yazısı ile öğretim materyali olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün ..... gün ve ..... sayılı yazısı ile birinci defa ..... adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusum, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

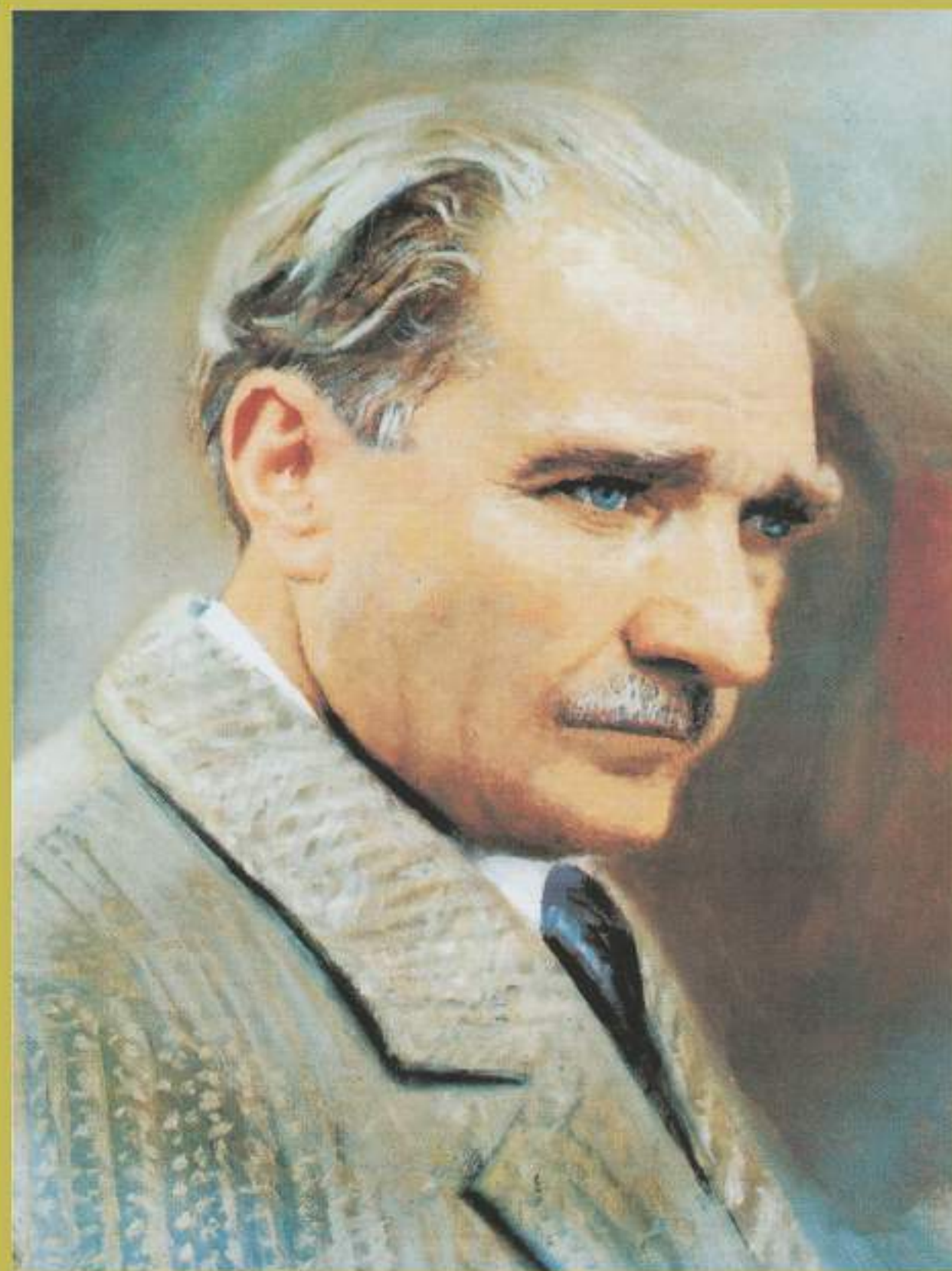
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KİTAP HAKKINDA GENEL BİLGİ

Orta okulda okutulan 5 - 8. Sınıflar Yerel Diller ve Lehçeler seçmeli dersi kapsamında Abazaca için hazırlanan öğretim programına uygun olarak yazılmıştır. Seçmeli dersler yönetmeliğine göre, öğrenciler herhangi bir seçmeli dersi istedikleri sınıfta seçebildikleri için, bu kitap da modüler sisteme uygun olarak, 5-8. sınıf öğrencilerinden bu dersi ikinci defa seçecek olanlar için hazırlanmıştır. Modül 2 kitabı, Avrupa Birliği Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde belirtilen dile ilişkin yeterlilik düzeylerinden, A1.2 temel düzeyinin dil becerileri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

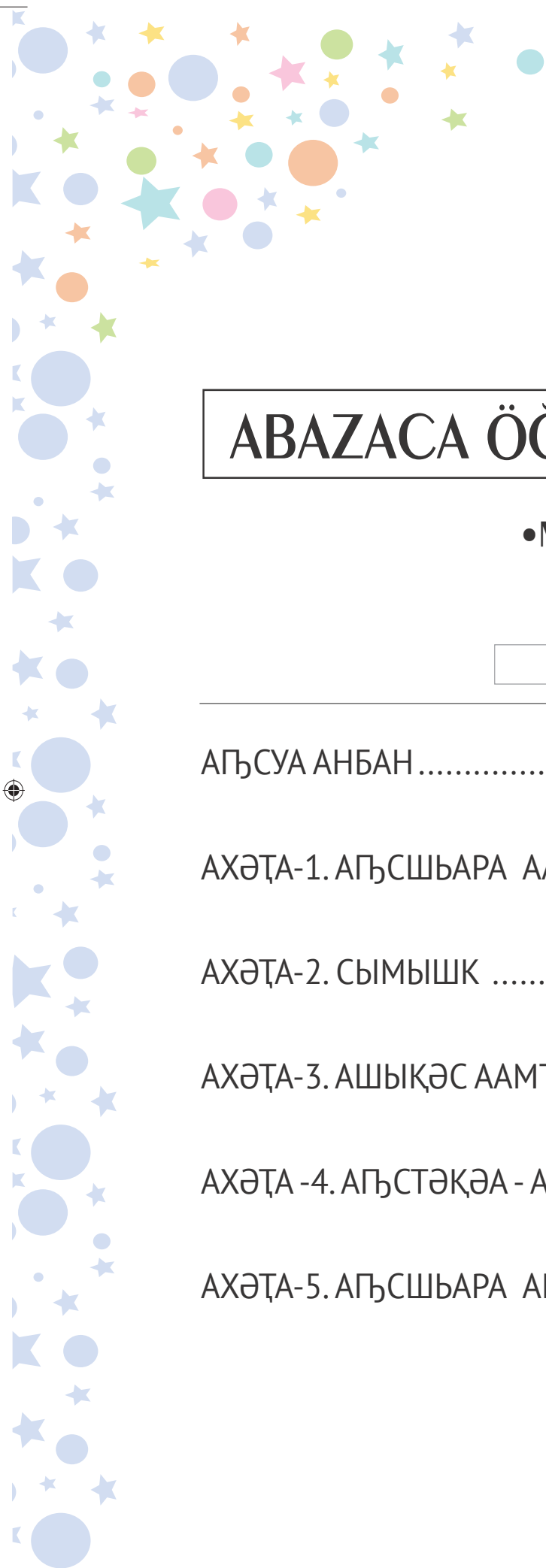
Abazaca için Kiril alfabesi kullanılmaktadır. Bu alfabenin öncelikle öğretilmesi, birincil amaç değildir. Alfabe, o dile ait sesleri temsil eden sembollerdir. Öğrencilerin öncelikle o dile ait sesleri tanımaları ve bu sesleri doğru üretmeye başlamaları beklenmektedir. Bu yaş grubunda öğrenciler, bu dile ait pek çok bilinmezle karşı karşıyadır: yeni sesler, vurgu ve tonlamalar, kelimeler, dilbilgisi yapıları, alfabe sembolleri, vs. Bu kadar çok bilinmezi bir anda öğrencinin karşısına çıkarmak, doğru bir yaklaşım olmaz. Bu sebeple bu kitapta, öncelik, Abazacada olup Türkçede olmayan seslere ağırlık vererek, bu sesler ve bu seslerin kullanıldığı kelimeleri sürekli dinleterek ve söyleterek, dilin ritmine alışmaları istenmektedir. Bu sesleri temsil eden semboller olan alfabedeki harfler ise, öğrenciye her üniteye farklı sayıda sunulmaktadır. Yazma becerisi olarak, öğrencilerin bu harflerin kelime içindeki yerlerini tanımaları, boşlukları doldurarak kelimeleri tamamlamaları ve daha sonra bağımsız olarak yazarak pratiklerini geliştirmeleri beklenmektedir. Bu modülde, öğrencilerin alfabedeki harfleri ve öğrendikleri kelimelerin nasıl yazıldıklarını sadece 'tanımaları' beklenmemekte, sözlü ifade edebildikleri sık kullanılan kelime ve cümleleri yazabilmeleri de hedeflenmektedir.

Modül 2'de dört temel dil becerisinin (dinleme, okuma, yazma, konuşma) geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Abazacada yer alan sesler, Türkçede yer alan seslere göre çok farklılık gösterdiği için, özellikle bu seviyede öğrencilerin bu seslere alışması, bu sesleri sürekli duyarak sesler arasındaki farkları ayırt etmeye başlaması ve yıl sonuna doğru bu sesleri doğru telaffuz etmeleri beklenmektedir. Özellikle bu düzeyde çoğu söz ve eylemler, kalıplar hâlinde öğretilmek üzere tasarlanmıştır. Konuşma becerilerinin gelişmesi için, metin içindeki diyalogların, ayrıca rol yapma, doğaçlama, drama gibi yöntemlerle tekrar edilmeleri önerilmektedir. Bu modülde yazılı ifadelerin oranı artırılmıştır ve Modül 1'e göre öğrencilerin okuma becerilerinin gelişimine daha fazla yer ayrılmıştır.

ÜNİTE İÇERİKLERİ

ALFABE	
ÜNİTE 1 BOŞ ZAMANLARIMIZ	<p>Dil işlevleri: Düzenli yapılan işleri ifade etmek; davet etmek, daveti kabul etmek, daveti geri çevirmek.</p> <p>Aktif kelimeler: Haftanın günleri, günün bölümleri, büyük ziyareti, spor yapmak, sinemaya gitmek, okula gitmek, yürüyüş yapmak, ödev yapmak, kitap okumak, yemek yapmak, alışveriş yapmak, ne zaman, hadi.</p>
ÜNİTE 2 BİR GÜNÜM	<p>Dil işlevleri: Saati sormak, tam ve yarım saatleri söylemek; günün farklı dilimlerinde selamlaşmak.</p> <p>Aktif kelimeler: Günaydın, iyi günler, iyi akşamlar, iyi geceler, gece, gündüz, öğle, akşam.</p>
ÜNİTE 3 MEVSİMLER / HAVA DURUMU	<p>Dil işlevleri: Hava durumunu sormak, anlatmak.</p> <p>Aktif kelimeler: Güneş, fırtına, rüzgar, kar, yağmur, bulut, sıcak, soğuk, mevsimler, üşümek, terlemek, sayılar (1-100).</p>
ÜNİTE 4 HAYVANLAR DÜNYASI	<p>Dil işlevleri: Hayvanların özelliklerini tarif etmek; karşılaştırmak.</p> <p>Aktif kelimeler: Ayı, yarasa, kanguru, papağan, yunus, balina, aslan, köpekbalığı, panda, fil, uğurböceği, kelebek, balık, domuz, kedi, kertenkele, salyangoz, kaplumbağa, karınca, iki ayaklı, dört ayaklı, 'daha...'; 'ona göre daha...'</p>
ÜNİTE 5 TATİL ZAMANI	<p>Dil işlevleri: Yer sormak; yol tarif etmek; basit yönergeler vermek.</p> <p>Aktif kelimeler: Tatil, dağ, yüksek, müze, park, göl, gemi, köprü, kütüphane, restoran, postane, araba parkı, hastane, dernek, supermarket, tiyatro, nehir, harita, kaybolmak, yorulmak, soru sormak, acıkmak, sağ, sol, ön, arka, düz gitmek, sağa dönmek, yanında, karşısında, karşıya geçmek, uzak, yakın.</p>

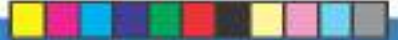
АБАЗАСА ÖĖRETİM MATERYALİ

•MODÜL 2 •

İÇİNDEKİLER

АПЪСУА АНБАН	4
АХӘҘА-1. АПЪСШЪАРА ААМҘАҚӘА	5
АХӘҘА-2. СЫМЫШК	15
АХӘҘА-3. АШЫҚӘС ААМҘАҚӘА - АМШ ШЫҚАЛО	27
АХӘҘА -4. АПЪСТӘҚӘА - АПЪСААТӘҚӘА РДУНЕИ	39
АХӘҘА-5. АПЪСШЪАРА АЦАРА	53

АҒЪСУА АНБАН

А	Б	В	Г	Гь	Гә
Б	Бь	Бә	Д	Дә	Е
Ж	Жь	Жә	З	З	Зә
И	К	Кь	Кә	Қ	Қь
Қә	Ұ	Ұь	Ұә	Л	М
Н	О	П	Пь	Р	С
Т	Тә	ҫ	ҫә	У	Ф
Х	Хь	Хә	Ҫ	Ҫә	Ц
Цә	Ҫ	Ҫә	Ҫ	Ҫь	Ч
Ч	е	е	Ш	Шь	Шә
	Ы	Ѡ	ә	ь	

АХАТА-1. АҒЫШЫАРА ААМҢАҚА

Аиҗабатсаа рбара

Тенис асра

Абшарцаыра ақатара

Анықара

Адта ақатара

Ашақаы ағұхара

Ахаы ақатара

Ахааахатра

1 Алхас имчыбжь шптамфанысуа?

2 Узыфры (бзыфры) еиҥахәа.

Ашаахья

Апшыаша

Асабша

Афаша

Ахааша

Амеыша

Ахаша

3

Алхас имчыбжыык шгъеиасуа?

07
Ашәахьа08
Афаша09
Ахаша10
Апъшьаша11
Ахәаша07
Асабша12
Амеьша

4 Мчыбжьыктәи шәыплан шәырхиа.

Ашәахьа	Адаша	Ахаша	Апүшьаша	Ахәаша	Асабша	Амьыша

5 Шәыза мчыбжьыктәи иплан шәазцаа. Иарбоу аицәажәара еигүш шәхатәы план еиқәшәыршәа.

Асабшаәены

Асабша

Усыцны уарыма? (баарыма?)

Иқалойт, снейп.

Мап сьэнеизом

6 Абызшәа ахархәара

Ҷанбацари?

Иахья хцап.

Ашәахьяәены

Ашәахья

Акино ахь сцоит.

7 Абызшәа ахархәара

Сара

Акино ахь

Сцоит

Уара (бара)

Ашкол ахь

Уцоит-Бцоит

Иара (лара)

Апарк ахь

Дцоит

Хара

Акино ахь

Хцоит

Шәара

Ашкол ахь

Шәцоит

Ант (дара)

Апарк ахь

Ицоит

8

Ашәахәа ашкол ахь ҳцойт.

Шыжымтан рағһәа, ашкол ахь ҳцойт.

Афаша ашкол ахь ҳцойт.

Ахаша ашкол ахь ҳцойт.

Ағһшәаша ашкол ахь ҳцойт.

Ахәаша ашкол ахь ҳцойт.

Асабша аиартағһы ҳағһсы ҳшәойт, ҳцәойт.

Амәыша аиартағһы ҳағһсы ҳшәойт, ҳцәойт.

9

Узығһры (бзығһры) еиҗахәа.

Шыжымтан

Шыбжьон

Хәылбыехан

Уахынла

Апұхьашьей ақышыейи сцоит.

Аа

Арба

_рб_

Ы ы

Ы

Асы

А_ы

Ампыл

Амп_л

Ға Ғы

Ға Ғы

АҒсабара

А_сабара

АхылҒа

Ахыл_а

Апұхьяшыен ашышыен сдоит.

П п

Апырпыл

А _ ыр _ ыл

Анапы

Ана _ ы

Ғ ғ

Ға Ғы

Ғагалан

_ агалан

Асаағ

Асаа _

Т т

Та Ты

Аты

А _ ы

Атама

А _ ама

Апұхыашьейи ашышьейи стоит.

З З

За Зы

Азия

А_ия

Апұсыз

Апұсы_

Ц Ц

Ца Цы

Аца

А_а

Ацыца

А_ы_а

Ц Ц

Ца Цы

Ацла

А_ла

Ацыс

А_ыс

АХЭТА-2. СЫМЫШК

1 Уазызырфы, (Базызырфы), ртыпүкәа рзыпүшаа.

2 Гәында лымшык уазызырҕит.
Уажәы ура умшык ҳаҳәә.

3 Асааҕ шакаузеи?

Асааҕ быжьба

Асааҕ ааба рыбжыа

Асааҕ жәәша

Асааҕ ҕшьба рыбжыа

Асааҕ хәба

Асааҕ фба рыбжыа

4 Абызшәа ахархәара

Гәында асаат шакарзы дгылои?

Гәында асаат быжьбарзы дгылоит.

07.00

Асаат шакарзы ҳцари?

Асаат фбарзы ҳцап.

18.00

5

Апӱсшӱа еибыхӱара.

07.00

Шыжьбзиа

12.00

Мшыбзиа

18.00

Хӱлабзиа

23.00

Цхыбзиа

6   Уахаапшы (баххаапшы), уазызырфы (базызырфы), ептахаа, узырфы (бзырфы), еикаыршаа.

Шыжымтан

Шыбжыон

Хэйлбычхан

Уахынла

- 1- Асаат быжыба ыкоуп
- 2- Асаат жааха ыкоуп
- 3- Асаат ааба-рыбжа ыкоуп

- 4- Асаат шажаиакы рыбжа ыкоуп
- 5- Асаат иежэи-хгжа ыкоуп
- 6- Асаат акы ыкоуп

7   Узырфы (Бзырфы). Асаат асахья тых. Иакаицо хэа, Ианта.

Сеыскэабоит.

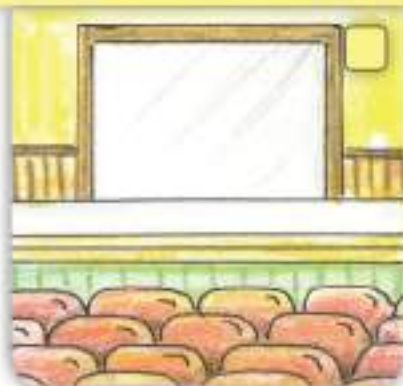

Узырғы (Бзырғы). Асахья адырга аға.

Алхас Асабша ғынла икаитдои?

Ғаында асаат шакарзы ашкол ақынта ағныка дғыжыуазеи?

Алхас ахәйлпәз акрыфара ашьтахь икаитдои?

Алхас дабацо?

Апұхыашыа ақышыа сдоит.

Ш Ш

Ша Шы

Амшын

Ам _ ын

Акамырша

Акамыр _ _ а

Шь шь

Шыа Шыы

Ашьха

А _ ха

Ашьынка

А _ ынка

Шә шә

Шәа Шәы

Амшә

Ам _

Ашә

А _

Апъхъашъа ашышъа сдоит.

Наныкъара!

Наныкъара!

Наныкъара!

Ари Нарт иоуп, ари Ахра иоуп.

Нарти Ахраи џеит.

Жъ жъ

Жъа Жъы

Ажъ

А_ъ

Ари Сыла лоуп, ари Сымра лоуп,

аригъы Кама лоуп.

Сылеи Сымреи Камаи џеит.

Апұхъашыа ашышыа сдоит.

Н Н

На Ны

Анаша

А_аша

Д Д

Да Ды

Нанду

Нан_у

Нанду ашнахы дцоит.

Ари Милана лоуп.
Милана аидгыларахь
дцоит.

Милана дабацо?
Аидгыларахь дцоит.

Апұхыашыа ашышыа сдоит.

Е е

Еа Еы

Аеада

А_ада

Ж ж

Жа Жы

Абжы

Аб_ы

Иахыа акаа леиуеит. Амш хытоуп.
Ари еуп. Ари еуашуп. Аеыуаф амфакны дцоит.

Кә кә

Кәа Кәы

Акәардә

А_ардә

Хә хә

Хәа Хәы

Ахәыс

А_ыс

Ари хәсыуп.
Ахәыс абоурахы ицоит.

Апъхъашъа ашышъа сдоит.

З з

За Зы

Амырзакан Амыр _ акан .....

Ари Амра лмырзакан оуп.
Абжьы еиқашааны игоит.

Х х

Ха Хы

Ашаха Аша _ а .....

Ари Амра лоуп. Ари Мрамза лоуп.
Амреи Мрамзеи азахтәы рзахуеит.

Жә жә

Жәа Жәы

Ажә А _ .....

Хь хь

Хьа Хьы

Ахьағарч А _ ағарч .....

Апұхыашыа ашышыа сдоит.

Ғь ғь

Ға Ғы

Адағь

Ада _

Ғә ғә

Ғәә Ғәы

Ағәра

А _ ра

Ари бноуп. Абна дууп. Абна ғьшзоуп.
Амзатәымҕа ахәәкны икоуп. Амза капхоит.

Хә хә

Хәә Хәы

Ахәырма

А _ ырма

Ғ ғ

Ға Ғы

Амғ

Ам _

Арт кәатақәоуп. Ари акәатақәа ран оуп. Уи иагьдууп
иагьғьшзоуп. Акәата ақәчарақәа ғьшзоуп.
Акәатақәа ран ақәчарақәа азахьы иагеит.

АХӘТӘ-3. АШЫҚӘС ААМҘАҚӘА-АМШ ШЫҚАЛО

1 Узыршы(Бзыршы), иҗарба, иҗәә.

Амра

Апъша

Ақәә

Асы

Асытхәә

Апъта

Ашоура

Ахьта

Иахьа амш шп̄акоу?
Ап̄та хуп, ақәа леиуеит.
Халахь еикәуп, хзыхәмаруам.

Иахьа амш шп̄акоу?
Асы леиуеит, ап̄ша асуеит.
Халахь еикәуп, хзыхәмаруам.

Иахьа амш шп̄акоу?
Ақәа леиуеит асытәхәа асуеит.
Хшәоит, хзыхәмаруам.

Иахьа амш шп̄акоу?
П̄харроуп, амра п̄хоит.
Хгәыргьоит, шәааи хәхәмарп.

3 Үзүрҫы (Бзүрҫы), иҫарба.

Алымға аҫахәытхәытра хәмарра.

4 Абызшәа ахархәара

Иахьа асы лаиуеит. Ахьта сакуеит.

Сара	ахьта сакуеит.	Сара	ахьта сакзом.
Бара	ахьта бакуеит.	Бара	ахьта бакзом.
Уара	ахьта уакуеит.	Уара	ахьта уакзом.
Лара	ахьта дакуеит.	Лара	ахьта дакзом.
Иара	ахьта дакуеит.	Иара	ахьта дакзом.
Иара	ахьта иакуеит.	Иара	ахьта иакзом.
Хара	ахьта хакуеит.	Хара	ахьта хакзом.
Шәара	ахьта шәакуеит.	Шәара	ахьта шәакзом.
Дара	ахьта иакуеит.	Дара	ахьта иакзом.

Иахьа ашора бааҗсуп. Аҗхзы сьлтцуеит.

Сара	аҗхзы сьлтцуеит.	Сара	аҗхзы сьлтцзом.
Бара	аҗхзы былцуеит.	Бара	аҗхзы былцзом.
Уара	аҗхзы уьлтцуеит.	Уара	аҗхзы уьлтцзом.
Лара	аҗхзы льлтцуеит.	Лара	аҗхзы льлтцзом.
Иара	аҗхзы иьлтцуеит.	Иара	аҗхзы иьлтцзом.
Иара	аҗхзы алцуеит.	Иара	аҗхзы алцзом.
Хара	аҗхзы халцуеит.	Хара	аҗхзы халцзом.
Шәара	аҗхзы шәьлтцуеит.	Шәара	аҗхзы шәьлтцзом.
Дара	аҗхзы рьлтцуеит.	Дара	аҗхзы рьлтцзом.

Агъхъашъеи адышъеи сдоит.

С с

Са Сы

Асыс

А _ ы _

И и

Иа Иы

Аимхэыц

А _ мхэыц

Ашэыркэа
Ацкэынцэа ирыкэшаэит.

Х х

Ха Хы

Ацха

Ац _ а

К к

Ка Кы

Акакан

А _ а _ ан

Аңгъуашъеи ашышьеи сдоит.

Къ къ

Къа Къы

Асаркъа

Асар_а

Хә-хәыхәк хә-махә фак ирықәтәоуп, хәба-хәба җацәа
рыцоуп,рымахә амахә аза иқәтәоуп.

Кә кә

Кәа Кәы

Акәата

А_ата

Ах иханқәа ажә ихнаҳаҳаит.
Аҕыз анурукәкәуа ахәы ахы ахьхоу уахароуп.

Цъ цъ

Ца Цы

Ацъықәреи

А_ықәреи

Апхъашъеи амышьеи сџоит.

Ц ц

Ца Цы

Ацыш

А_ыш

.....

Л л

Ла Лы

Ала

А_а

.....

Ѣ ѣ

Ѣа Ѣы

АѢы

А_ы

.....

Ап̣хъашъеи ашышьеи сдоит.

Ч̣ ч̣

Ча̣ Чы̣

Ачы̣х

А_ы̣х

.....

Хә-хәы̣хәк хә-махә ҫак ирыкәтәоуп, хәба-хәба җацаа
рыцдоуп, рымаҳә амаҳә аза икәтәоуп.

Қ̣ қ̣

Қа̣ Қы̣

Ап̣шқа

Ап̣ш_а

.....

Ғә̣ ғә̣

Ғәа̣ Ғәы̣

Ағәы̣

А_ы̣

.....

Ағұхьяшьей ашышьей сцойт.

В в

Ва Вы

Аведра

А_едра

.....

К к

Ка Кы

Ауацьяк

Ауацья_

.....

Кь кь

Кья Кьи

Азаракья

Азара_а

.....

Апұхьяшыеи ашышыеи сцоит.

Ғә ғә

Ғәә Ғәы

АмаҒәә

Ама _ а

Ашыынка

А _ ын _ а

Ацха

А _ _ а

Аңхъашъеи ашышьеи сдоит.

Ч ч

Ча Чы

Ачымазаѡ

А_ымазаѡ

.....

Ача

А_а

.....

Тә тә

Тәа Тәы

Атәыѡа

А_ыѡа

.....

Афрына

А_рына

.....

АЦӘЙКӘБАР

Алуа. О. Ферәба
Аха. Б. Шынкәба

Ам-ра шын-каҗ - хаз а - бар, каҗ-цыр-цы-рит

а-цыкә-бар. А-маха сна-сын иаз-каҗ-цаҗ, иал-шоит а-маха иа-хыкә-кәә

О а-цыкә-бар а-цыкә-бар ис - та - хын си -

тах уз-бар. О а-цыкә-бар, а-цыкә-бар, ис - та - хын си - тах уз - бар.

АЦӘЙКӘБАР

Амра шынкаҗ, хаз абар,
иацырцырит ацәйкәбар.
Амаха снасын иақәацар,
Иалшоит амаха ихыкәкәар.

Са сзеигәыргәо ацәйкәбар
Истахын ишыкоу инхар,
Аха изит ахабар,
Иқәнарбазаап атакар.

О, ацыкәбар, ацәйкәбар,
Истахын еиҗах узбар.

АХӘТӘ -4. АҢСТӘҚӘА - АҢСААТӘҚӘА РДУНЕИ

1   Уахәапшы (Бахәапшы), ухәыц (бхәыц), атак җаца.

- 1- Ахреи Сеҗенаи иакарҗои?
- 2- Уара угаанагарала Сеҗенаи рахәкәас бзиа илбоу?
- 3- Ирацәаны ицәажәо иарбану?
- 4- Акенгуру иафои?

2 Узырфы (Бзырфы), утакқәа (бтакқәа) гәта

3 Уапшы (Бапшы), инагза, Узырфы (Бзырфы), игәта.

4 Асахъақәа аномер рьҕа.

1-Аҕарҕалыкь

2-Ашышкамс

3-Ацыс

4-Аҕысыз

5-Ахәа

6-Аинцәыш

7-Акамыршша

8-Акәуа

Шьапык змоу

Ф-шьапык змоу

Ғыш шьалык змоу

Ф-шапык змоу

5 Абызшәа ахархәара

2

Ацыс

Ф-шьапык

амоуп

АФ-шьапык

1

Ари

ацыс

шьапык

ауп

иамоуп

Аҕарҕалыкь зынзаскҕы шапы амазам. Коҳ!

6 Узырфы (Бзырфы), иҫәә.

Алхаси Миланаи хәмаражәәла еицәәжәәит.

- Акы
- Ацма тәыџак амоуп.
- Ус шпәкало?
- Икалоит.

.....

- Ѡба.
- Ацма Ѡ-тәыџак амоуп.
- Ус шпәкало?
- Икалоит иацәызыз абеит.

- Хпә.
  - Ацма х-тәыџак амоуп.
  - Ус шпәкало?
  - Икалоит.
- АѠба рыбжьара даџакгы
цәыртцит.

- Пшба.
  - Ацма пш-тәыџак амоуп.
  - Ус шпәкало?
  - Икалоит.
- Аха уи шькалаз сыздырзом

7   Узырфы (Бзырфы), ихарба.

ианхаз ѿ-хаиуанк уфыза (бфыза) иеилыркаа.

8 **Абызшаа ахархэара**

Ажы алымхақаа шкэакэоуп.
Ажы лымхашкэакэоуп.

9

- 1-Аслан цқьоума? Икыашьума?
- 2-Асланқаа зызысаума?
- 3-Асланқаа ирфои?

10   Узырфы (Бзырфы), утакқаа (бтакқаа) гөаҫа.

11 Иухэыцуеи? (ибхэыцуеи?) Узырфы (Бзырфы), нас “ааи” ма “мап” хэа.

1-Ағламқәа амшынхәақәа реиҥа идууп.

ААИ

МАП

2-Амшынхәақәа ағламқәа реиҥа иауп.

ААИ

МАП

3-Амшынхәақәа ағламқәа реиҥа игешуп.

ААИ

МАП

4-Асланқәа ахәлып, цысқәа реиҥа икыашьуп.

ААИ

МАП

5-Асланқәа бегемоқәа реиҥа игәгәоуп.

ААИ

МАП

6-Ағламқәа амшынхәақәа реиҥа иауп.

ААИ

МАП

12 Абызшәа ахархәара

A- Руа иаха.....

Аслан ахәлыпцдыс еиха идууп .

Ахәлыпцдыс иаха ихәычуп.

Амшә иаха игәгәоуп.

B- Руа агьыи еицкыс иаха.....

Аслан ахәлыпцдыс ацккыс иаха идууп.

Амшә ақәыцма еицкыс иаха игәгәоуп.

C- Руа агьыи еицкыс иаха.....

Аслан ахәлыпцдыс ацккысггы иаха идууп.

Амшә ақәыцма ацккысггы иаха игәгәоуп.

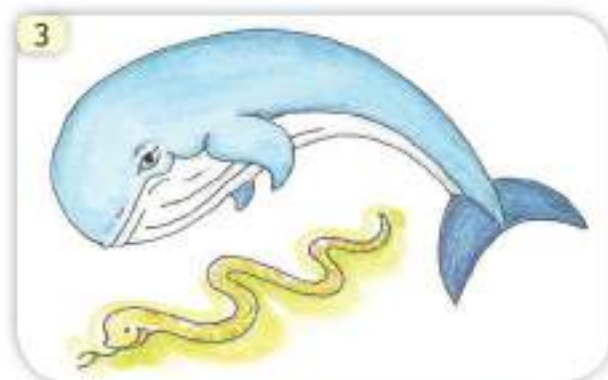
13 Асахьа ицоу ажәақәа ухы (бхы) иархәа, ахәоу еиқәыршәа.

Ацгәы алым еиха иагуп.

Агәгәа

Апцшқа

Ау

Акбағ

Алас

Ахьанца

Ахәычы-мацъана

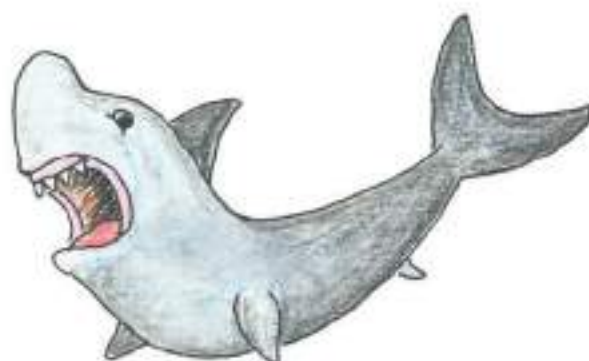
Ахәычы-бзиа

14 Узырҕы (Бзырҕы), аҕысы ахаҕаны уеаҕаны (беаҕаны) ихэа.

Сныкэоит.
Сныкэоит.
Избои?
Алымк збоит, сара
Сеиҕа идууп.

Сызсоит.
Сызсоит.
Избои?
Амшынлак збоит, сара
Сеиҕа ицэыршэагоуп.

Сгылоуп.
Сгылоуп.
Избои?
Маҕык збоит, сара
Сеиҕа ипоуп.

Сеысцэахуеит.
Сеысцэахуеит.
Избои?
Хэылпҕдыск збоит, сара
Сеиҕа ихэычуп.

Стэоуп.
Стэоуп.
Избои?
Маамынк збоит, сара
Сеиҕа имацэаноуп.

Реиҫа ихараку
 Реиҫа илакәу
 Реиҫа иауу
 Реиҫа икьяҫу

Арт азтаарақәа ртаққәа Милана
 илаҳәа илырца.
 Руа реиҫа ихаракны инхоузеи?

Руа реиҫа илакәны инхоузеи?

Руа реиҫа арба еицкыс илбаганы инхоузеи? Ажъя еицкыс ихаракны
 инхоузеи?

Руа арбаҫи адаҫи реиҫа илбаганы инхоузеи?

Руа реиҫа иауузеи?

Апұхьяшыеи ашышыеи сдоит.

Г г

Га Гы

Абгахәычы Аб _ ахәычы .....

Агара А _ ара .....

Ага А _ а .....

Акымзаракы змамыз ф-цәык имазаарын.
Афцәык рыецәакәа кашәазаарын.
Быжьәеишьцәа рыецәакәа ирылашәазаарын.

Гь гь

Гья Гы

Аҳаргь Аҳар _ .....

Алагьан Ала _ ан .....

Сара сгәыла зынзаск даангылом.
Иажәабжьқәагьы цхәапцәара рымазам.

Апұхыашыеи ашышыеи стоит.

Қы қы

Қыа Қыы

Ақыачақы

А_ ача _

Ақыала

А_ ала

Ақыыша

А_ ыша

Амыша ахыша апұыша ақыыша апұшь-шыапык.
Ғаык а-ғаык рыла ағара узыхғауам.
Катыш ехәасын пұырғыш еыхәанахит

Қа қа

Қаа Қаы

Ақаа

А_ а

Ақааб

А_ аб

Азғааа- қаа ахыпұхызара рақаа рбаго-
уп. Ақааб-Ақаабқаа. Аба-Абақаа.

Апұхъашъеи адышъеи стоит.

Дә дә

Дәә Дәы

Ардәына

Ар _ ына

Б б

Ба Бы

Абирақ

А _ ирақ

Ацара лашароуп. Ацарадара лашцароуп.

Ашәт

Ашә _

Ашьауардын

Ашьауар _ ын

Апхъашъеи адышъеи стоит.

Зә зә

Зәә Зәы

Азәы

А _ ы

Азәзәага

А _ _ ага

Цә цә

Цәә Цәы

Ацә

А _

Амацәаз

Ама _ аз

(Азгәаҭа. Цәә аушы изы арацәә рбагоуп. Ан-анацәә аб-абацәә)

Цә цә

Цәә Цәы

Ацәә

А _ а

Аецәә

Ае _ а

Ааҭын ҭышза гәхъаазгоит. Адунеи ҭышза дууп.
Уара(бара) уҭшзазар (бҭышзазар) саргыи сҭышзоуп.
Аҭшзарақәа зықьлоуп.

Ауаргъашыен адышыен сдоит.

Ауаргъала Ауар _ ала

Адыгъа Адыг _ а

Ашымсаг Ашымса _

Ашышкамс Ашы _ камс

Сарс сдухар сара сдухар.
Амзахь аетдаахь сыгърып.
Сгъырны ажәдан шатәкакара акны.
Абду амзае дызбап.

Ағуһашыен ашышыен сдоит.

Ахағуыц

Ахағуы _

.....

Ахәынағу

А _ ынағу

.....

Ағуслыш

Ағу _ лыш

.....

Ала

А _ а

.....

Камлиа Кәмлеи илғуәыс Цыхьчаным, кәпғуын,
Асға нырца Ағусуа иалхәаз жәдыруазар.

АХЭТА-5. АГЪСШЪАРА АЦАРА

Налчык

Маикоп

Аїкәә

Ушьта пьсшьара
хаїоуп. Ари
агъсшьара Кавказ
исхызгоит.

Даара сгаьиргьоит. Зегьы хбар
стахуп. Налчык, Маикоп, Аїкәә.

1 **Узырфы (Бзырфы). Иарбан ирбар рҕаху аҕыҕкэа?**

2 **Кавказ иубар (иббар) абуоҕахкэоу? (абабҕахкэоу?)
Удызаи (бдызеи) уареи (барей) шэеицаажэа.**

Азия риҕа

Аҕба

Ацха Каҕышь

Сасрыкаа

Налчык Апарк

Аҕсны Ашта

Горкии Иҕарк

Азияс Аҕшахэа

3 Үзырҕы (Бзырҕы)

4 Абызшаа ахархэара

Хара андгылара аҕны иахзыҕшуп.

Налчык Ерцахэ хҕбап.

5 Иабаҕоу?

Ахра; Милана, иааиуа Атаҗмада
ҳиазтаап.

Милана; Мшыбзиа сеиҳабы.

Атаҗмада; Мшыбзиақәа.

Милана; Аказы, сшәазцаар сҗахын!

Атаҗмада; Изыкамлоу, ибзиоп.

Млана; Җара, Җырқәтәылантә ҳааит.

Сымшашьозар хҗьалеит.

Атаҗмада; Шәабацоз?

Алхас; Аидгыларә ахь хҗар хҗахын.

Хҗызцәеи хҗареи, уә хҗаибабоны
хҗакан.

Атаҗмада; Гәыршас иҗашәымцан,

шәәзааигәоуп. Абри аганала

шәышиашо шәца, Атеатыр

аҗаҗхьантә шәышнеиуә, абиблоетка

шәнадгылоит, нас арҗарахь ала

шәнеир, Аидгыларә жәбоит.

Ахра; Иҗабууп даара, Анцәә

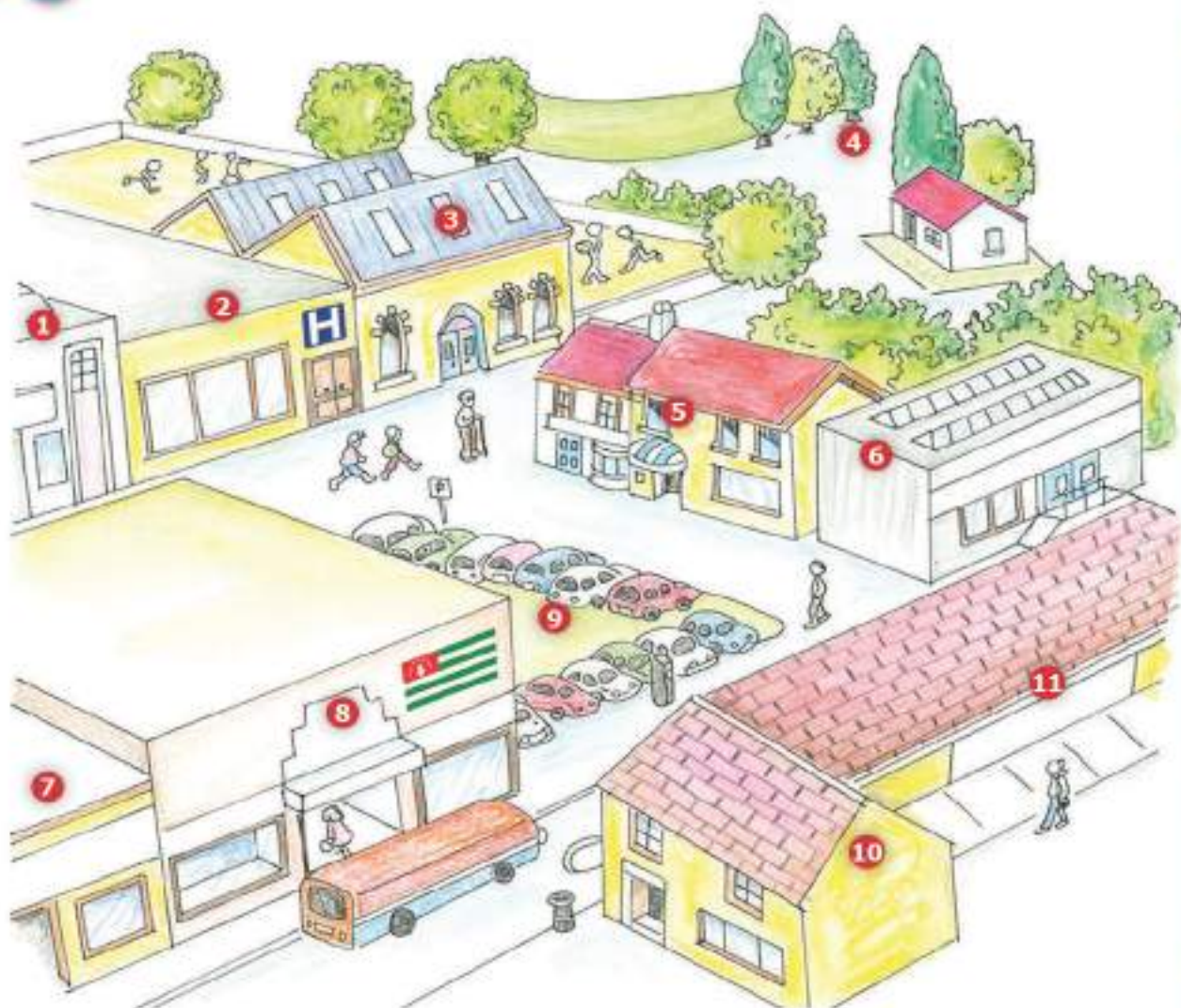
агәыбзиарә шәыгимжәаит.

Милана; Даараза иҗабууп, абзиарәзы

Атаҗмада; Абзиарәзы, мшамш

шәықәзааит.

6 Узыршы (Бзыршы), иуаҳақәо (ибаҳақәо) аҗыҗқәа җшаа?

1-Атеатр

2-Ахәшәтәырта

3-Ашкол

4-Аҗарк

5-Акрыфарта

6-Абиблиотека

7-Ахәәахәҗырта

8-Аидгыла

9-Автопарк

10-Ачыста

11-Амузеи

7 Абызшәа ахархәара

Амузеи Гәыгъсе лармарахь икоуп.
Абиблиотека Гәыгъсе ларгъарахь икоуп.

Ахра Милана лагъхьа дкоуп.
Сырма Милана лышьтахь дкоуп.

Абиблиотека ашкол армарахь икоуп.
 Ашкол абиблиотекеи амузеи рыбжьара игылоуп.

8 Шәышпәзцои?

Амузеи	Апарк	Асасааирта
Апючта		
Абанк	Атеатр	Ашкол
Ахәәахәтәырта		Аспорт катцарта
Абиблиотека		Ахәышәтәырта

Ара шәыкоуп.

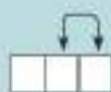
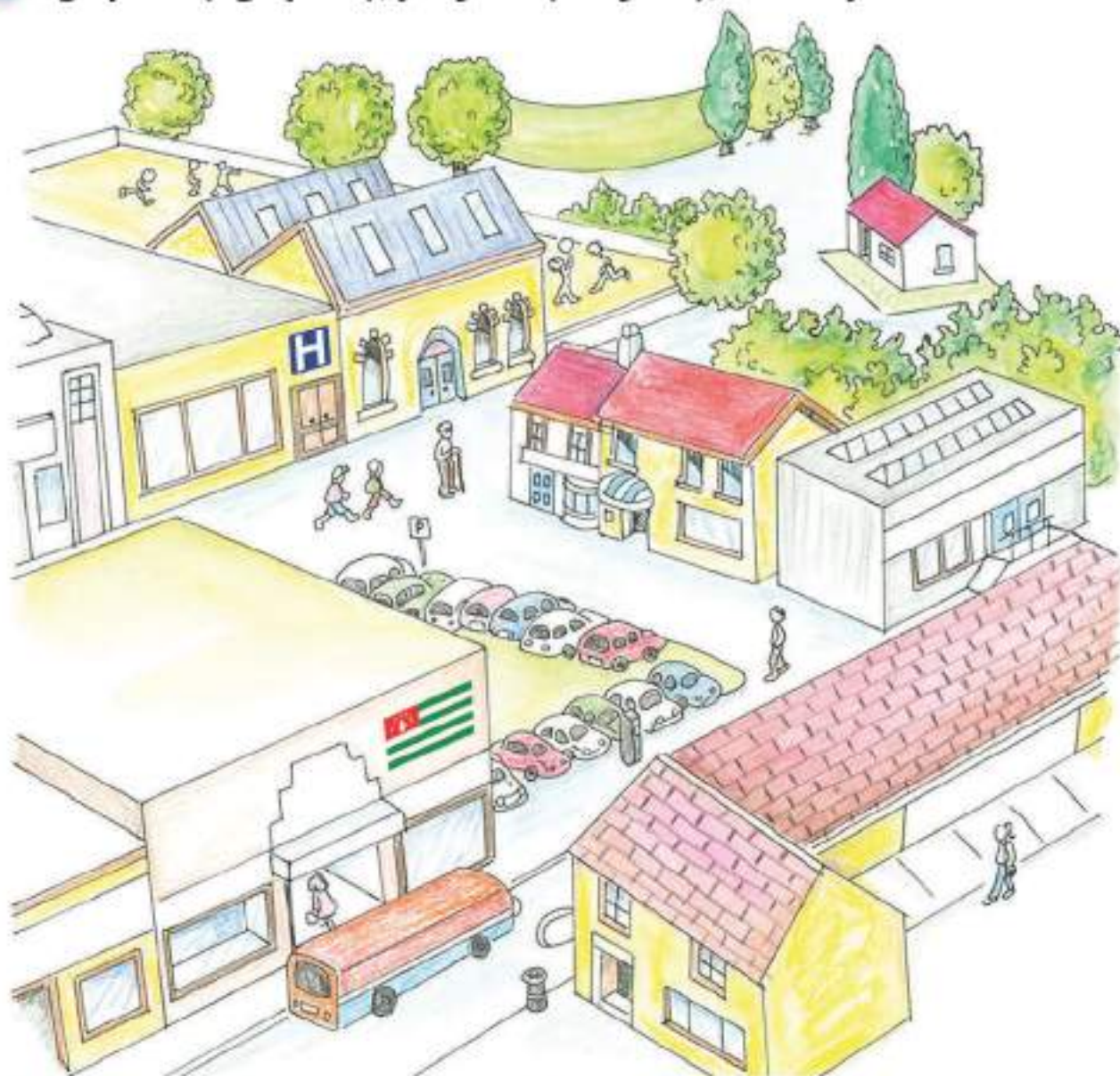
9   Узырфы (Бзырфы), иарба.

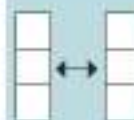
- 10 Уажъы азъи азъи шъеизцаа, амфа аххъаа кашъца; ахсаала иагкъоу атыгъкъа Шъыгъшаа. (Ахсаала афыза ашъкъы ашьтахъ икоуп.)

11 Узырфы (Бзырфы), уаҕһа (баҕһа), ииашоума ииашамма?

...аанда

.. аҕаҕһа

1- Абиблиотека, Акрыфарта аҕаҕһа иҕоуп.

Ааи

Мап

2- Амашына апарк, ахэаахэтырта аанда иҕоуп.

Ааи

Мап

3- Акино, азысырта зтарчы аанда иҕоуп.

Ааи

Мап

4- Ашкол, Апочта аанда иҕоуп.

Ааи

Мап

5- Апарк, акрыфарта аҕаҕһа иҕоуп.

Ааи

Мап

6- Автобус ачаҕһыарта, амашына апарк аҕаҕһа иҕоуп.

Ааи

Мап

7- Азысырта зтарчы, ашкол аҕаҕһа иҕоуп.

Ааи

Мап

АЦЫКӨБАР

Алсуз. О. Ферзбе
Али Б. Шынтаба

Ам-ра шын-кап - хаз а - бар, наа-шыр-чы-рип

а-цыйкө-бар. А-наха она-сын наа-кө-шар, көп-шөнт а-наха на-хыкө-көшөр

О а-цыйкө-бар а-цыйкө-бар ис - та - хын ен -

тах уз-бар. О а-цыйкө-бар, а-цыйкө-бар ис - та - хын ен - тах уз - бар

УА МЫШЫБЗИА

Уа мшыбзиа са сыпсадгыйл.
Сгәйгырта-ду. Агусны
Есымша исымаз сыпсадкыл, сгәтца иҗахәхәаны,
Есымша исымаз сыпсадкыл, сгәтца иҗахәхәаны,

Уа мшыбзиа, са сышхақаа,
Изышза сызғапшуа.
Ахра иреысуа ардашқаа,
Ачарахаа еилашуа.

Агъхъашъеи афышъеи сцоит.

У у

Уа Уы

Ауаса

А_аса

Ауада

А_ада

Ӧ ӧ

Ӧа Ӧы

АӦны

А_ны

АӦыза

А_ыза

Аиарта

А_арта

Абга ифрыбзо ахэы икэтэоуп. Анеисуаз иакэшэит
Иулахааит абга хэычы

Итабууп ақэыцьма-ду. Уабаныкаа?

Шэарыцара сцоит. Шэарыцара ба?

Ааи шэарыцара. Аамта умазар уаргыы узгап. Иуфарыцой?

Исшэарыцо рацеоуп. Агъслаха. Абнаца.

Агъхъашъеи амышъеи сдоит.

Р р

Ра Ры

Араса

А _ аса

Амра

Ам _ а

Ацуфара-ажәдан акны ашәыта еикәатдәа змоу,
адгыл акны асаркыа еикәатдәа зырфә, ахәша
зыкәшәо агъта-атцаа-амца-арфаш

Ф ф

Фа Фы

Ателефон

Ателе _ он

Арацәа

Ара _ а

Абзиабара сара даара сгәы иахәоит,
сылақәа рхала бара бахъ игъшуеит.

Апъхъашъеи ашышьеи сдоит.

Ахәы

А _ ы

.....

Аласкәыгә

Аласкәы _

.....

Абнауард

Абна _ ард

.....

Ацәа зхыу ахәаца

Ацәа зхыу а _ аца

.....

Абжы

Аб _ ы

.....

Арашәыга

Ара _ ыга

.....

Амшә
Ахәы зқәу амшә - Ахахәы змоу амшә
Уара ари ақара узеипъхъаттоузеи?
Аласа зумкәкәои? - Шыап кьахә.

Апхъашъеи ашышьеи сдоит.

Ажә

А _

.....

Адамра

Адам _ а

.....

Абарца ацака

Абар _ а а _ ака

.....

Аҕба

А _ ба

.....

Аҳацла

А _ ацла

.....

Аеш

Сара схаҕыпшза сыеш хәычы.

Здыхәа хәычы шытызхуа.

Ауаа уаҕлар ушәырханы

Утып хәычы уетоужьеит.

Ағзыхашьей ақышьеи сцоит.

Аҗыш

А _ ыш

.....

Анышә

Аны _

.....

Азәы

А _ ы

.....

Иури

_ ури

.....

Иунус

И _ н _ с

.....